Vänersborgs kommun

Byggnadsvårds- och arkitekturpriset 2025

Arkitektur i Vänersborg

Inledning

Den byggda miljön har i alla tider format och formats av oss människor och kommer alltid göra det. Byggnader samt stads- och landskapsrum är våra gemensamma livsmiljöer som ska vara hållbara, attraktiva och trygga för alla. Detta är grunden för både den nationella *Politiken för gestaltad livsmiljö* och det regionala målet *God bebyggd miljö*.

Varje år delar byggnadsnämnden i Vänersborgs kommun ut ett pris för att uppmärksamma projekt inom byggnadsvård samt hus- och landskapsarkitektur med hög kvalitet i såväl utformning som utförande. Byggnadsvårds- och arkitekturpriset är ett av flera pedagogiska verktyg i kommunens arkitekturstrategiska arbete.

Vänersborgs kommun vill uppmuntra insatser för bevarandet av kulturhistoriska värden i en byggnad eller en bebyggelsemiljö som gjorts genom varsamt underhåll och med stor respekt för byggnadens originalutförande. Insatserna kan vara inriktade på att bevara, anpassa eller utveckla en historisk miljö för att på så sätt nå ökad användning och förstärka möjligheterna för ett långsiktigt bevarande och ett hållbart samhälle.

Kommunen vill också uppmuntra till god arkitektur vid ändring och nyskapande av en byggnad eller en utomhusmiljö. En medveten och hållbar gestaltningsprocess med ett helhetsperspektiv på människans behov handlar i förlängningen även om naturens och klimatets krav eftersom människan inte kan vara utan dem. En omtänksam gestaltning i både liten och stor skala – inte någon specifik stil – är det som är grunden till kvalitet både vid långsiktig förvaltning, ändring eller nyskapande av byggnader och miljöer.

Syfte

Byggnadsvårds- och arkitekturprisets syfte är att

- väcka intresse för,
- skapa dialog om och
- öka kvaliteten på

utformningen av de fysiska miljöerna som kommunens alla invånare upplever tillsammans.

2025

2025 delades priset ut för andra gången.

Under året lämnades in sammanlagt 15 förslag på mycket olika fysiska projekt – allt ifrån privata fritidshus, mindre och stora konstprojekt i offentliga rum, ombyggnation av en gammal skola till renovering av ett byggnadsminne.

Utifrån dessa förslag nominerades ett urval med 5 värdiga finalister och på årets sista sammanträde valde byggnadsnämnden ut vinnaren.

Nedan följer en sammanställning av årets alla inlämnade förslag.

Byggherre Magnus Larsson

Sikhalls magasin

Ett byggnadsminne som renoverades med varsam hand vittnar nu stolt igen om Dalslands jordbrukshistoria.

Spannmålsmagasinet byggdes 1874 i två våningar och ligger vackert intill Vänerns strand vid Sikhallsviken. Byggnaden var i stort behov av underhåll när nuvarande ägare tog över den 2022. Åtgärderna som genomförts sedan dess, omläggning av tak, fönsterrenovering och putslagningar har skett i samråd med byggnadsantikvarie och med hjälp av lokala hantverkare. Enbart nödvändiga åtgärder har vidtagits vilket gör att byggnaden speglar sin ålder på ett värdigt sätt.

Fönsterrenoveringen har genomförts varsamt med traditionella material och metoder och nya fönster har konstruerats med de gamla som förlaga. De fönster som inte ansetts möjliga att renovera har sparats på vinden tillsammans med takpannor och tegel som kan vara möjliga att återanvända vid senare tillfälle. Takrenoveringen har skett med kärnvirke från egen skog.

I huset ställer ägaren ut en samling av gamla föremål från lantbruk och sjöfart som berättar om platsens historia. Vissa anpassningar har gjorts för att byggnaden ska kunna användas som samlingslokal för bröllop och fest vilket är positivt för byggnadens fortlevnad.

Projektet är ett mycket fint exempel på byggnadsvård med ett långsiktigt bevarande som mål.

Byggnadsnämnden:

”Med tilldelningen av Byggnadsvårds- och arkitekturpriset utmärker byggnadsnämnden ett fint och välbehövt byggnadsvårdsprojekt. Spannmålsmagasinet är ett byggnadsminne som har räddats från förfall genom nödvändiga reparationer med traditionella material och metoder. I byggnaden som nu används som samlingslokal visas historiska föremål med anknytning till Sikhalls historia inom lantbruk och sjöfart. Byggnadsnämnden är tacksam för fastighetsägarens engagemang för både platsen och huset.”

NOMINERAT

Holmängenskolan

En ny skola helt i trä och med en karaktärsfull taksiluett pryder nu den östra infarten till Vänersborg.

Den nya Holmängenskolan ligger mellan Lyckhem, Torpa och den framväxande nya stadsdelen Holmängs hage. Gatorna runt om har namn som exempelvis Landeri- och Lantgårdsvägen som påminner om hur bebyggelsen och landskapet såg ut här tidigare. Denna småskaliga bild kan tolkas in i skolans färgsättning, indelning i flera mindre och förskjutna byggnadsvolymer och det lite oregelbundna taklandskapet. Även den stora skolgårdens gestaltning är en lekfull och pedagogisk tolkning av landskapsbilden på Holmängen.

Byggnaden visar tydligt på grundtanken med byggnationen: ett grönt tänk, en hållbarhetssatsning som ska vara synlig både in- och utvändigt. Även en konstnärlig satsning har gjorts både på fasaden och inomhus där eleverna har varit delaktiga i urvalsprocessen. Lärmiljöerna präglas av träet i stommen och ytskikten och upplevs varm och omfamnande. Att samlingsplatserna i huset kallas för Lilla och Stora hjärtat känns helt naturligt och det talar för sig själv.

Holmängenskolan är ett utmärkt exempel på hållbar arkitektur där både process, konstruktion och gestaltning ger en god helhetsverkan som sömnlöst skapar en trivsam och välbalanserad lek- och lärmiljö. Arkitekturen och konsten kommer prägla många framtida generationer av skolbarn och göra verklig skillnad!

NOMINERAT

Foto: J. Wegbrant

Villa Hallby

Inbäddat bland träden gömmer sig ett modernt fritidshus med stor ödmjukhet för platsens själ och naturens magi.

Uppdelad i tre volymer – varav två är sammanbyggda i en L-form – bildar fritidshuset ett ombonat gårdstun bland skogsträden. Den mindre gäststugan som ligger vid infarten ovanför tunet möter upp besökaren innan huvudbyggnaden lite längre ner bjuder in i de privata miljöerna.

Huvudvolymen med det branta taket skärmar av mot vinden från Dättern. Taket vilar lågt över fönstren och skapar intimitet trots att de stora glaspartierna friger blicken från tunet rakt genom huset ut mot vattnet på andra sidan. Byggnaden balanserar med en stor balkong ovanpå en bergsbrant och spelar på detta sätt med tomtens topografi och utsikten på vattnet. Placeringen förhöjer både platsens dramatik och husets karaktär av en koja bland trädkronorna.

Både ute och inne är färg- och materialvalet diskret och lokalt förankrat. Den svarttjärade träpanelen, de svarta taken samt det flacka sedumtaket låter byggnaderna smälta in i skogen samtidigt som den vitoljade träpanelen och det hyvlade kalkstensgolvet från Kinnekulle inne förmedlar ljus och värme. Alla rum har stora fönster eller som minst helglasade terrassdörrar som i det närmaste löser upp gränsen mellan inne och ute.

Villa Hallby visar hur samtida arkitektur kan samspela med naturen genom en återhållsam gestaltning, tydlig materialitet och en lyhördhet för platsens speciella förutsättningar.

NOMINERAT

Artscape Vänersborg

I en ”kreativ visklek” har konstnärer från hela världen skapat ett konstverk i 16 delar som har förändrat lika många stadsrum och involverat tusentals invånare och besökare.

Under tre år (2023, 2024 och 2025) har gatukonstorganisationen Artscape på uppdrag av flera fastighetsägare och med hjälp av företagsföreningen Forum Vänersborg låtit måla 16 storskaliga muraler i Vänersborg, Vargön, Brålanda och Frändefors. Artscape har dragit en lekfull linje mellan traditionell konsthistoria, litteratur och nutida street art. Genom en ”visklek” har kedjor skapats där välkända klassiska konstverk har varit inspiration för regionala författare och poster, som skapat texter som i sin tur fått inspirera muralmålarna.

Artscape Vänersborg är en besöksmagnet och turistattraktion men en långt viktigare effekt är att projektet har gett lättillgängliga kulturupplevelser för gemene man som inspirerar och skapar positiva reaktioner. Projektet ligger helt i linje med prisets syfte att ”väcka intresse för, skapa dialog om och öka kvaliteten på utformningen av de fysiska miljöerna som kommunens alla invånare upplever tillsammans”.

Genom Artscape Vänersborg har konst blivit en ny självklarhet i kommunens offentliga miljöer som höjer kvalitén på platserna och på så sätt blir del av Vänersborgs arkitektur.

Gamla Flickskolan

En varsam renovering och lokalanpassning med fingertoppkänsla för byggnadens höga kulturvärden.

Efter att de senaste åren ha varit huvudkontor för kommunens allmännytta har den gamla Flickskolan nu anpassats för att bli Familjens hus, socialförvaltningens verksamhet för råd och stöd till familjer, barn och ungdomar.

Byggnaden från 1885 visade bland annat på omfattande sprickbildningar och flera otillräckliga lagningar i tegelfasaden samt mögelangrepp i delar av takkonstruktionen. Med stöd av en kontrollansvarig byggnadsantikvarie har husets fasader och tak nu genomgått en omsorgsfull renovering i enlighet med en särskilt framtagen vård- och underhållsplan. Även de gamla fönstren har bevarats och målats om med linoljefärg.

Invändigt har de gamla trägolven slipats, trappstegen i kalksten bevarats, de höga golvlisterna och de stora pardörrarna har fått sitta kvar och alla rum har målats i varma toner som ger lokalerna en ombonad känsla. Huset har genomgått mindre anpassningar för den nya verksamheten och ett nytt diskret ventilationssystem har installerats – viktiga åtgärder för att säkerställa husets fortsatta funktionalitet och användning.

Projektet är ett fint exempel på ett varsamt sätt att modernisera och vårda äldre bebyggelse för att säkerställa ett långsiktigt hållbart nyttjande av befintliga resurser.

Alidas plats i Skaven

Planteringar Torpavägen

ÖVRIGA FÖRSLAG

Fritidshus i Gaddesanna

Renovering av Kulturhuset

Renovering av kyrktornet

Manskapsbyggnad

Renovering Poppeln

Skulptur i Brålanda

ÖVRIGA FÖRSLAG

Sessionssalen Bojorten

Renovering Villa Björkås